

**Інститут Східної Європи
Кафедра українознавства
Університету «Львівський Ставропігон»
The Eastern-European Institute, Kafedra Ukrajinovnavstva
University «L'viv Stavropigon»**

Володимир Осауленко
ІСТОРИОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Львів,

Видавництво Університету «Львівський Ставропігон», 2015

**БК 82.3(4УКР)-7,
К-29**

**Друкуються за рішенням Кафедри Українознавства
Університету «Львівський Ставропігон»,
протокол № 1, від 4 січня 2015р.**

За редакцією завідувача Кафедрою Українознавства, директора Інституту Східної Європи Університету «Львівський Ставропігон», доктора історичних наук, професора, академіка Академії Наук Вищої Школи України - Віктора Ідзьо

Рецензенти:

Грабовецький В. - доктор історичних наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Калакура Я. - доктор історичних наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Кміт Я. - доктор філософії, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Кононенко П. - доктор філологічних наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Кононенко Т. - доктор філософських наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Недюха М. - доктор філософських наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Огірко О. - доктор філософських наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Партико З. - доктор філологічних наук, професор Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Хитрук В. - кандидат філологічних наук, доцент Кафедри Українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Володимр Осауленко.

О-29. Історіографія України. Наукове видання. - Львів, Видавництво Університету «Львівський Ставропігон», 2015р. - 38с.

ISBN 978-966-8067-69-3

Наукова праця, кандидата історичних наук, професора Кафедри Українознавства Українського Університету міста Москви Володимира Осауленка «Історіографія України» робить глибокий, фактологічний аналіз історичних та літературних джерел, які за сукупністю їх аналізу аргументовано відтворюють «Історіографію України».

ISBN 978-966-8067-69-3

© Осауленко Володимир, 2015р.

Історіографія України

Історія - це правда життя. Правда історії - обов'язковий додаток здоров'я суспільства, виховання історією - це перш за все духовне виховання, яке являється одним із самих важливих законів нашого буття.

Відношення до своєї історії - це дуже важлива міра зрілості суспільства, повторююсь: історія учить, але історія і виховує. І це відчувається тим більше чим більше ми віддаляємось від її колиски. Рано, чи пізно, історія ставить все і всіх на свої місця, безпомилково називає «хто є хто». Історична відстань робить малопомітними дрібниці, зате дозволяє більш рельєфно бачити головне. Синтезуючи його, ми повинні намагатися стати ближче до історичної колиски українського народу, збагачуючи її історичну і моральну правду[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Сказане мною являється особливо важливим, коли ми починаємо розмову про історію України сьогодні - однієї з найбільш занедбаних українознавчих дисциплін в нашій батьківщині. В свій час з болем писав Олександр Довженко, що українці позбавлені історії. На ласий кусочок багатой землі, з працьовитим народом і красивими дівчатами лізли всі: і степовики, починаючи за тисячі років до Христа, і Оттоманська імперія, і Австрійська і поляки і литовці і в кінці кінців, Росія, яка принесла на Україну не тільки кріпацтво але й пограбувала величезні надбання України. Що включає в себе поняття «Історія України?»[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Під історією України ми розуміємо історію Українського народу на основних земля його поселення, а також історію його предків, від найдавніших часів до сьогодення. Це історія українських земель, історія території на якій перебуває

український народ, інколи навіть з іншими племенами чи народами, історія державної влади, історія державної влади чи інституцій, що правили визначенню територією[6, с.6].

Значна трудність у викладі історії України полягає в тому, що протягом віків змінювалася територія українського поселення, на ній у той самий час існували різні політично - державні формації, часто співіснували різні державні структури (наприклад, Гетьманщина, Устрій Правобережної України, Запорізьська Січ). Ще більші труднощі стосуються західних українських земель, які тривалий час жили відрубно від Центральної України і де у специфічних політичних обставинах поставали окремі краї - Галичина, Буковина, Закарпатська Україна, Волинь, що мали власну історію[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Оскільки ці землі - і центральні і західні були заселені одним автохтонним українським населенням, їх об'єднувала спільність мови, національних, культурних і релігійних особливостей, майже тотожна соціальна культура - всі вони були українці. Особливі труднощі створює і та обставина, що у нас протягом віків не було власної держави, самостійних українських формацій, і Україна, чи її частини належали до Польщі, Австро - Угорщини, Росії. Вони грабували її, намагались ліквідувати українську мову (особливо Росія), а отже ліквідувати Україну й український народ. Та український народ живе. Він відрізняється окремою мовою та окремими прикметами антропологічними, психофізичними і культурними даними, які відрізнялись від других слов'янських народів. Це бажання асимілювати українців не зникло у них і зараз. Далі ми поспробуємо докладно проаналізувати його[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Походження народу - одна з найскладніших, а разом з тим і найфундаментальніших проблем, оскільки дає ключ до розуміння витоків національної культури, національного духу і ментальності нації. Тож не даремно до тлумачення цієї проблеми вдаються не тільки вчені, а й політики намагаючись з її допомогою обґрунтувати ту або іншу проблему. У сфері їхнього інтересу не рідко опиняється певний ареал зародження етносу, що іноді використовується як аргумент для обґрунтування «історичного права етносу на певну територію», або антропологічний склад - для обґрунтування «етнічної його чистоти», тощо[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Ці пошуки започатковані ще нашими далекими предками, і в тім числі Нестором - літописцем, який намагаючись визначити історичну прабатьківщину слов'ян, тобто, власне етнічну основу українців, писав: “По довгих же часах сіли слов'яни по Дунаєві, де нині Угорська та болгарська земля, від тих слов'ян розійшлися по всій землі і прозвалися іменами своїми де поселилися, по яких місцевостях”. Припущення Нестора започаткувало Дунайську а потім і Вісло - Дніпровську етнічну концепцію. Потім появилось і Вісло - Одерська теорія, яка пов'язує походження слов'янських старожитностей з пражською культурою, широко поширеною на території Польщі[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Зараз відроджується наприкінці 19 ст. теорія Азіатського походження слов'ян - українців. Згідно з цією теорією їхнє коріння бачили в сармато-аланських, скіфських та інших племенах великого степу. Тепер ця теорія зажила новим життям підкріплена сумнівними висновками О.Пріцака, і, більше того, - розширює етнічну підоснову, включаючи в неї волжських болгар і деякі китайські племена. При всій серйозності аргументації зазначеної

теорії, схоже, що вона має політичне забарвлення і покликана довести азіатську ментальність українців, як і азіатське їх походження, відділити Україну від Європи[21,с.1-2; с.41-52]. Українці дійсно мають вкраплення іноетнічні та інорасові. Але ж етнос формується не цими мотивами, а творення систем духовності, яка у українців не тотожна з азіатською. Була іще норманська теорія, яку намагався оживити Л.Гумільов, далі Я.Грицак[5,с.23-56].

Та усі ці теорії являються нереальними тому, що етнічні коріння українців, як доводять новітні археологічні дослідження, сягають прадавніх історичних пластів, зникаючись з етногенезом слов'ян, принаймі тих, що стали основою української нації. Цей етап етногенетичного процесу припадає на 5 - 6 ст. н. е., хоча його його витoki сягають ще Римських часів. Базуючись на спадкоємності археологічних культур від ранньосередньовічних слов'янських старожитностей, через київську і дністровсько - слов'янську частину черняхівської культури, пізньо - зарубинецьку та волинсько - подільську, учені прийшли до висновку,що на стику цих культур, власне, сформувалися ті етнічні утворення, що стали пізніше відомі нам з давніх літописів як давньоруські племена.

Маючи таку досить виважену концепцію формування етнічної праоснови українців, здавалося б можна розв'язувати проблемку їх походження без особливих труднощів. Але появляються нові концепції й теоретичні конструкції. Так на прикінці XIX ст. Я.Пастернаком була сформульована теорія, яка ґрунтувалася на ідеї самотності українців, котрі нібито не мають нічого спільного із слов'янами, позаяк безпосередньо зародились на ґрунті трипільської культури, еволюціонувавши пізніше в скіфське

племя неврів, потім в антів, а пізніше в руську спільноту часів Київської Русі[13,с.6-12].

Близька до теорії безперервності Я.Пастернака і теорія автохтонності М.С.Грушевського, обґрунтована ним на початку ХХ століття. Етнічну основу українців, на його думку, становило населення пізнього палеоліту, що мешкало на території України, росіяни та білоруси мали свою етнічну основу та інші територіальні формування слов'ян М.С.Грушевський перший спростував феномен “єдиної етногенетичної колиски” зародження трьох споріднених народів. Та теорія “єдиної колиски” стала найбільш в визнаною в українській історичній науці, тому, що ця наука була російською і корисною росіянам[3,с.147-164].

Але появляється і теорія українського історика Я.Дашкевича, яка будується на ідеї незалежного розвитку окремих східнослов'янських народів. Правда, вперше вона була обґрунтована ще в 60 роках нашого століття М.Чубатим у книзі «Княжа Русь - Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй» (Нью - Йорк - Париж, 1964р). Його позиція зводилась до того, що Київська Русь була державою не єдиної давньоруської народності, що пізніше стало основою для формування росіян, українців і білорусів, (як це трактувалося офіційною наукою), а державою українців - антів. Останні становили панівну націю серед трьох східнослов'янських народів[24,с.19-28].

Це загальна картина, фон проблеми походження українців. Найстарішим джерелом з історії нашого народу вважається писані пам'ятки, свої і чужі. На першому місці серед наших власних пам'яток стоять літописи, себто хронологічні записи про події. Літописання у нас на Україні почалося дуже рано, майже одночасно з початком християнства на наших землях. В цій

області ми випередили всіх своїх сусідів - поляків чехів угорців - більше ніж на 100 - 200 років. До того ж усі і вони писали мовою латинською, тоді як українське літописання від самого початку велось українською мовою. Але наші старі літописи не дійшли до нас в оригіналах: вони збереглися в пізніших копіях або переробках, при чому ці копії зроблені не на Україні, а на півночі, в Московській державі, куди вони були вивезені і стали там називатися великими стародавньо - руськими літописами. Нагадаємо тільки, що це були літописи X - XII ст. Велику Русь створено московськими князями в XIV ст., а термін Росія появився в XVI ст.[9,с.5-6,с.190].

Кілька прикладів як це робилось і робиться:

1.Малая Советская Ёнциклопедия. - Т.4, 1959. Стаття «Киевская Русь» - відсутня, штучно створено вікно майже в п'ять віків. Стаття «Киев» - один из древнейших русских городов. А далі: «В IX-XII веке - большой торгово - ремесленный и культурный центр Древнерусского государства». Ось така, як бачите, наукове формулювання?[10,с.719].

Київська Русь - це етап розвитку України. Ні «русських», ні «великороссов» ще не існувало. Існували «роси», «русини», «росичі». Але це завжди означало лише одне властиве їм значення: вони означали те,що ми тепер мислимо як український народ, його територію і життя сучаснім і минулим і ті етнографічно - політичні групи, організації, форми, з яких зорганізувалось сучасне українське життя. До речі, «Україна», «Українці» - ці назви зустрічаються уже в літописах в 1187 році[17].

Але так як в Галичині, Буковині, Угорській Україні (Закарпатській Україні) до цього часу затримався термін «Русини»,

то ми будемо називати цю громаду «русини». Скажу ще раз: «роси», «русичі», «русини» - це Україна і мова у них українська. Це переконливо доказав всесвітньо відомий історик М.С.Грушевський в багатьох своїх наукових працях, особливо в XI томній (12 кн.) «Історії України - Руси», яка являється великим надбанням української історіографії, так своєрідним синтезом історичних знань кінця XIX - поч. XX - го ст.[3,с.248-265].

2.МСЕ. Т.7., цитую: «Повість минулих літ» - Древне - Русский летописий свод. Составлен в начале 12 века, по - видимому, Нестором, на основе летописи 11 века (несохранившейся), а также погодних записей, византийских хроник, Договоров Руси (!) с Византией, фольклорних и других материалов. В центре внимания «П.В.Л.» - история восстания славян и утверждения христианства на Руси, история княжеской власти. В условиях начавшегося феодального роздробления Древне - Русского государства. Автор «П.В.Л.» является выдающимся произведением мысли Древней Руси, ценнейшим источником по ее истории»[10,с.246].

Перша редакція до нас не дійшла, друга- здійснена по ініціативі Великого князя Київського Володимира Мономаха ігуменом Київського Видубецького монастиря Сільвестром, увійшла в Лаврентівський літопис XIV ст., третя написана в 1118 році в Печерському монастирі, але найдена в Іпатьєвському монастирі в Коломні в XV столітті. Нагадаю, Нестор - роки народження і смерті невідомі, письменник і літописець другої половини XI століття - поч. XII століття. Десь 1074 - 1078 років Нестор постригся в монахи Київсько-Печерського монастиря. В 80 - х роках XI ст. написав перші, які дійшли до нас твори – «Чтение о князях Глебе и Борисе» і «Житие Феодосия». Нестор автор

видатного пам'ятника Київської Русі «Повісті минулих літ». Похоронили Нестора в Києво-Печерському монастирі[17].

3.«Слово о полку Игореве». - М.,«Детгиз», 1952.

Вступне слово академіка Д.Лихачова. Названо «Золотое слово Руссой литературы». Починається так: «Более семи с половиной веков назад, в 1187 году, било создано «Слово о полку Игореве», - гениальное произведение Древне - Русской літератури». І далі: «Автор Слова...» «рисует обширное пространство русской земли. Он ощущает Родину как единое огромное целое» Ось вам об'єктивність російського демократичного академіка[18].

Ось ще одне видання «Слова...» в 1970 році, і знову для дітей (хай з молоком матері виховується патріотизм до «стародавньої Росії»). В ній «От редакции» пишеться: «Слово о полку Игореве» - великая патриотическая поэма Древней Руси, призыв к единению народа в дни вражеских нашествий. «Ето гениальное произведение Древне Руссой поэзии последней четверти XII века не имеет себе равних в средневековой поэзии Запада»[19].

Кажуть, єдиний екземпляр оригіналу згорів в 1812 році в бібліотеці Мусіна - Пушкіна. Те що ми маємо зараз зліплено з писарської копії, яка була зроблена напівграмотним німцем для Катерини 2 і «Слова...» видання 1800 року (воно було краще підготовлено). Але ж це уже було не «Слово о полку Ігоревім», а модернізоване на російський лад «Слово...»! В орфографію і стиль були внесені корінні зміни. Про деякі з них ми знаємо, про більшість ніколи не узнаємо. Я уже раніше говорив, що усі літописи Київської Русі були вивезені в Росію. Ми їх одержували уже, як кажуть музиканти, в обробці росіян.

І все ж таки, досліди над мовою Іпатієвського кодексу, в яким збереглися Київський і Галицько - Волинський літописи, - пише видатний історик Д.І.Дорошенко в книзі «Нарис Історії України», - доводять, що незважаючи на їх церковно - слов'янський книжний склад, вони мають в собі багато народних українських слів, які ми вживаєм сьогодні, наприклад: батіг, вабить, великдень, віз, схопитися, гребля, казатикожух, коли, лаяти, ніколи, свита, сивий, сокира, сопілка, сорочка, сумний, тулитися, черевик та інші[6,с.20-28].

Видатний український історик та перший президент України М.С.Грушевський провів детальне дослідження хліборобства, яке в епоху розселення стає вже підставою хазяйства. Дуже цікаві у нього знахідки. Першими у наших предків появились ячмінь, пшениця, просо. Виникають і термітні: орати, сіяти, жати, молотити, жито, праслов'янське слово (пожива від слова «жити») Далі: борошо, зерно (зрьно), борозна, плуг, борона, серп, коса, граблі, сіно, горох, соцевиця (чечевиця), цибуля, чеснок, сніп, молотити, мука, млин, сито, решето (все це слова загально слов'янського вживання, з деякими особливостями виговору). Далі: хміль і мак, мотика(га), лопата, полоти, сад, овочі, ягоди (суниця-полуниця, клубника), черешня, слива, горіх[3,с.285-297].

Майже ці всі слова є в памятках XI століття, в літописах, у стародавніших їх частинах «Руської Правди», у Нестора - «Житіє Феодосія». Перший варіант «Руської Правди», як відомо, написаний великим князем Київським Ярославом Мудрим (1019-1054рр.). Тим самим Ярослав Мудрий надав нову правну основу на Київській Русі. Володимир II Мономах додав нові закони до «Руської Правди». Він же був автором швидко відомого «Повчання дітей» (близька 1117 року), в якому виклав поради, як правити

державою. (Володимир Мономах - син Всеволода, знав 5 мов, одружений з візантійською цесарівною, дочкою імператора Константина Мономаха. Він нарікся Володимиром Мономахом 1, одержав від Константина «Шапку Мономаха»[16].

А ось «твочество» Д.Лихачова: «і» з крапкою в виданні 1952 року він замінив на «и» російське (академік обумовив це тим, що «і» українське було поставлене у першомку виданні «Слова...» по правилах орфографії XVIII століття)[17]. Як це дослідження вам подобається? Шановний академік чи то не знає, чи не хоче знати, що «і» з крапкою в абетці української мови існує і зараз. Між іншим, мови, давньоукраїнський варіант якої був оригіналом «Слова о полку Ігоревім». Адже зараз практично немає ні у кого сумніву, що написав «Слово...» галичанин Митуса (по останьому дослідженню Л.Махновця автором Слова вважається син галицького князя Ярослава Осмомисла - Володимир.) - літописець галицько - волинських князів, які в ту пору були дуже могутні і були реальними спадкоємцями великої Київської Русі[11].

Ще один приклад. Букву «ять» росіяни залишили в «Слові...» (тобто Д.Ліхачої залишив) і сказали, що вимовляти її треба як «е» російське. Подивимось далі. Він пише: «Смысл и значение букв и до того утрачены, что правописание через неё стало шатко и пребежали то к малоркскому языку, то к особому списку слов. Вообще «ять» произносится мягче ближе к «е» в украинском языке». Повторююь, що після 1654 року майже усі українські літописи були вивезені в Росію, переведені на «давньорусский язык» і стали великими пам'ятниками великоросів (в порядку «правоприємництва», як Росія стала єдиною спадкоємницею Великої Київської Русі !? Про це мабуть ще будемо говорити). А щоб надійніший це мало вигляд, Україну назвали Малоросією (в

середині XVII ст.), а мову малоросійську - діалектом, а на народ України наділи кріпацьке ярмо. Як писав А.І.Герцен:«проходит беда татарская, польская. Русь оправляется, Москва куёт её в цепи, куёт и Уркаину, добровольно отдавшуюся, куёт до тех пор, пока викует самую чудовищную машину рабства - Петра I»[2,с.459].

Тарас Григорович Шевченко не приховував ненависті до Петра I, називаючи його «тираном» і «каторгою», також він відноситься і до Катерини II. Полемізуючи з О.С.Пушкіним, який вихваляв цих монархів, Шевченко писав: Тепер же я знаю:

Це той Перший, що розпинав

Нашу Україну,

А вторая доконала

Вдову - сиротину.

Кати! Кати! Людоїди !

Отак у нас хотіли і хочуть відібрати історію. Про асиміляцію, русифікацію я уже і не говорю. Це продовжується і зараз. І будемо надіятися, що наша влада вільної, незалежної Української держави енергійніше візьметься за відродження рідної мови і нашого багатотисячолетнього українського побуту, нашої солов'їної пісні. Скільки ж будемо терпіти нарікання в рідній Україні, що уряд проводить в країні українізацію? Про таке не почувеш ні в одній цивілізованій країні. Як же можна український народ на землі, на якій він живе тисячі років, українізувати? До цього можуть додуматися тільки проімперські сили, спеціально заслані на Україну для русифікації, в якій дуже приуспіли.

А ось те, що наш багатостраждальний український народ за багато віків неволі залишився українським, що кілька імперій не зуміли задушити нашу мову, культу, потяг до життя любові, до квітів, пісень, колядок, до білих - білих хат і віри в наше державне життя - це говорить про велику генну силу нашого народу, який зараз розбудовує нашу соборну, багату, квітучу державу. І хай, по меншій мірі почервоніють Степаненки, які стали Степаненковими, Миколинки-Німолаєнковими, Чумаки, які стали «руськими», українці, які проміняли мову на ковбасу, стали безбатченками.

Але ж, говорячи про це, треба не перегнути палку. В фільмі відомого українського режисера А.Сперкача «Кубанські козаки. А вже літ 200» оди із персонажів документальної стрічки М.Ляшков проголошує виразною українською мовою: «Запорвзьке коріння важко приживалося на кубанських чорноземах...Кров'ю полили...». Сивовусий енергійнифй дідусь - козак, щиро бізнається, що він українець, а прізвище його Ляшко, а записаний росіянином і добавив «в», щоб зберегтися від пагубного репресивного свавілля. Ми українці, а в паспортах тільки у чотирьох із ста записано «українець».

Кафедру української мови в Краснодарському педюінституті, а викладачів заарештували і вислали в концентраційні табори. Було у нас 150 шкіл з українською мовою навчання, виходили українські газети «Чорноморець» і «Кубанський край».Тепер немає ні шкіл ні газет. Український театр лишився тепер лише спомином, хоч глядачів у ньому було завжди більше ніж в російському. Адже Україна - історична батьківщина кубанців[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

В такій же трагічній обстановці перебуває дуже велика кількість українців депортованих на Далекий Схід. Там було відкрито 700

українських шкіл, багато клубів, бібліотек з україномовною літературою. Така ж доля спіткала і українців обширного Сибірського краю. Тепер в цьому краю, як і у всій росії немає жодної української школи. Більш того, до 1991 року в Криму, де живе більше 1 мільйона українців, в Донецьку, Луганську, Харкові - не було жодної української школи. Особливо відчутні наслідки русифікації України ми мали за В.В.Щербицького, під керівництвом його земляка Л.Брежнєва[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Як про це я уже не раз говорив, нам ще рано святкувати перемогу, зроблено тільки перший крок. Особливо це зрозуміло зараз. Імперські сили (і царські і радянські) підняли голови, все більшу активність проявляють великодержавні шовіністи від крайніх лівих до крайніх правих. В тім числі і посол посол Російської Федирації в Україні Смоляков, який 29 січня 1993 року, заявив під час поїздки до Криму: «Россия признает то, что решит народ Крима на референдуме о статусе Крима!». Ну, а що ж договір між Росією Україною і США, про непорушність кордонів не стосується посла? Хельсінські рішення теж? У публікації в «Файненшел Тайсм» 17 березня 1993 року Хрісті Фрідланд пише: «Західні дипломати повідомляють, що в приватних розмовах пан Смоляков називає Незалежність України «перехідним явищем». Може варто булоб нагадати пану Смолякову, що є таке поняття, як «персона нон грата». Далі Хрісті Фрідланд пише: «Західні дипломати в Україні стурбовані тим, що російські офіційні особи попереджають країни Східної Європи, щоб ті не турбувалися про будівництво великих посольств у Києві, бо за півтора року їхній статус знизиться до консульських відділень»[16].

Не відстає і апарат президента В.Путіна. Не треба забувати і про бабуріних і тих, що з ними, про десяток партій імперського

типу, крикливі заяви яких дозволили підняти голови партійно - імперським і російсько - імперським силам в Україні. Не слід забувати і про те, що Росія, Румунія і Угорщина не підписали пункт Ліссабонського протоколу про непорушність кордонів України. Я думаю, що ми одобримо демократичними силами України антиімперської і антикомпатрімперської асоціації і зробимо посильник в її дії[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Та все ж таки основний акцент я хотів би зробити не на них, а на статті О.І.Солженіцина «Как нам обустроить Россию?». Адже і автор і його стаття - це сьогодні сплав думок імперських сил і великодержавних шовіністів Росії всіх мастей і відтінків. О.І.Солженіцин же являється їх ідеологом. По тому, хто публікує цю статтю О.І.Солженіцина і говорить про його велич, можна оцінювати політичне чи моральне обличчя людини чи партії[20].

Давайте спробуємо дати аналіз цієї статті. Уже в самому початку автор пише: «Отделение двенадцати республик, этой кажущейся жертвой - Россия... освободит себя для драгоценного внутреннего зазвития». Але ж чому дванадцять а не чотирнадцять республік (Росія 15 - та)? Автор без будь якої ніяковості продовжує: "И вот за вчитом етих 12-ти только и останется то, что можно назвать Русь (Как називали издавна: «слово русский веками обнимало малороссов, великороссов и белоруссов) или Россия, или по верному смислу теперь: Российский Союз». Як воно вам звучить? Росія появилася в 15 - му столітті, великоросів на півдні слов'янська історіографія ніколи не фіксувала від антів до поляків і литовців[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Повторюючи майже слово в слово великодержавного шовініста Шульгіна О.І.Солженіцин говорить: «Ето свё придуманный недавне фальш, что чуть ли не с IX - го века существовал особый

український народ, с особим не - русским языком». Отже згідно із висновками О.І.Солженіцина у Київській Русі існувала таки російська мова, а українська та білоруська лише як наріччя, які треба було заборонити щоб, як говорила Катерина II, «никай розни небило». Так що, відповідаючи радянському професору і академіку Ярославу Ісаєвичу наголошу: «теорія злиття націй в одну – русскую - була сформульована задовго до більшовиків, тим більше до Ваих статей в московських журналах...» Далі О.І.Солженіцин пише: «В Литве и Польше белорусси и малоросси сознавали себя русскими и боролись против ополяченья и окатоличенья. Возврат етих земель бил всеми тогдаосознаваем как воссоединение». Ще раз вибачте пане історику і письменнику, але як же могли себе усвідомлювати росіянами споконвічні українці, які одвічно проживали на берегах Дніпра більше як за 7 століть до народження Москви, заснованої як відомо київським князем Юрієм Довгоруком, який пізніше і був похований в Києві. О.І.Солженіцин в своїй статті питає: «Где видят границы Росси сами русские?». І відповідає, що слово «руський» «веками обнімало малороссов и белоруссов», а не тільки росіян. Не одне серце здригнулось на Україні в Білорусії і в діаспорі, читаючи ці слова. О.І.Солженіцин у своїх висновках не одинокий. В 1990 році «Молодая гвардія» опублікувала книжечку С.Волкова «На углях великого пожара», в якій автор пише таке: «Окажется, что для русского народа вообще нет места на земле. Приднестровье какие - нибуть националисты захотят, конечно, оставит за собой» [20, с.211]. Отже Придністров'я, де виросла козацька слава України, належить теж росіянам!? Їх підтримав шовініст В.Кожанов у вступному слові до цієї книжечки[1]. А скільки їх таких Кожанових?

Як палкому російському патріоту О.І.Солженіцину хочеться по-новому “обустроить Россию”. Цього хочить і Україна і Білорусія, і, тим більше, ми, хто живе в Росії. Але ж, даруйте, чому Росія знову повинна облаштовуватися за рахунок України чи Білорусії. А тому, виявляється, що існування цих народів-«это всё придуманная фальш», що і в IX столітті не було ні українського ні білоруського народів, а був тільки російський!?! [21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Нагадаємо Вам один із прикладів. 8 лютого 1993 року в грі «Звездный час» (телевізійна програма) - ведучий ставить питання: «Всіли здесь в порядке в расстановке Великих Русских князей?»(Мова іде про хронологію). На екранах телевізорів появляється зображення Володимира Святославовича христителя - Великого князя Київського і Великої княгині Ольги, і далі:Олександр Невський і Дмитро Донський. А ось ще не менш вразливий приклад.Власний кореспондент газети «Правда» пише з Парижу статті “Очи чёрные”(від 25.2.1993.): «Современи Анны Русской, жены Генриха I и в последствии французской королеви Франция не раз роднилась с Россией (мова йде про дочку Ярослава Мудрого – Анну Ярославовну, яка вийшла заміж за французького короля Генріха I і після його смерті правила якийсь час Францією в період малолітства сина Пилипа. Ярослав Мудрий - Великий князь Київський в 1015-156 роках) [21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Ось ще приклад. Голова правління так званого «Русского общенационального союза» Игорь Артемов в інтерв'ю газеті «Начало» заявив: «Для правых, национальных сил наиболее важны является сегодня политика защиты экономических, политических и иных интересов коренных русских и российских земель. Мы

отнюдь не противники Российской империи. Но сегодня необходимо сохранить прежде всего историческую и этническую основу державы - Союз России, Украины и Белоруссии. Это - задача номер 1, без решения которой все разговоры о едином экономическом пространстве и политической конфедерации есть бред самоумного. Для меня любое упоминание об Украине и Белоруссии как о «независимых иностранных государствах» является свидетельством либо глупости, либо слабости, либо - и это хуже всего - национального предательства. Справедливости ради хочу отметить, что ни в Киеве и не в Минске решается наше будущее. Всё будет решено в Москве. Если к власти придёт нормальное, национально ориентированное правительство, восстановление разрушенного пойдёт очень быстро[12].

Думаю, що у нас в нікого немає сумніву, що О.І.Солженіцин - історію таки знає. Тим більше, що він більше чим напів - українець. О.І.Солженіцин добре знає, що в епоху V - IX століть у Придніпров'ї складалась давньоруська, а не російська народність, і її центром було плем'я росів, яке проживало на притоках Дніпра - річках Рось, Русна, Росавиня. Тож у давнину жителі цього регіону та сусідніх територій називалися росами, русинами, русичами. І по нині в Закарпатті вони так називаються. Є громади русинів в Словачії і навіть в Югославії[21, с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Отож ці стародавні роси, русичі, русини, які входили в конгломерат під назвою Полянів, і створили Київське князівство, яке потім стало великою, могутньою державою під назвою Київська Русь, центром якої таки був Київ на Дніпрі, а не Рязань, чи Москва, яких тоді на угро - фінських землях як слов'янських полісів - русів - і в гадці не було. Оцих же росів - русичів - русинів і другі слов'янські племена регіону України,

Придунав'я, Причорноморря візантійські автори ще називали антами. Про них пише готський історик Йордан, як про найхоробріший народ, що живе від Дністра до Дніпра[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Слово Анти - іранське і означає «прикордонні жителі», населення окраїнного - українського прикордоння, України - українці. Те, що руси називали себе українцями, в пізніші часи підтверджує київський літопис (за Іпатієвським списком) під датою 1187 року, коли він оповідає про смерть Переяславського князя: «Плакашася по нім всі переяславці... О нім же Україна много постана». Під датою 1189 рік той же літопис повідомляє, що князь Ростислав Берладник приїхав «до України Галицької». В Галицько - Волинському літописі під датою 1213 року мовиться про князя Данила Романовича, який під свою руку прийняв «місто Берестів, Угровськ і Верещин, Стівпів, Комів і свю Україну»(маються на увазі Забужські землі) [21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Тож, як бачимо, Україна - назва землі Руської держави. Дуже давня назва. І ця назва закріплюється за усією територією Південно - Західних земель - Подільської, Волинської, Галицької, Переяславської, Київської ще до татаро - монгольського нашестя, до виникнення Московської держави (XV ст.) і утворення великоруської народності. Київ - столиця Русі - України, і був головним і найдавнішим центром на всю східну Європу. Його впливи простягались на Новгород, Полоцьк, Суздаль, Володимир на Клязьмі, Ростов, а пізніше і на Москву, яку власне і побудували великі князі України - Руси[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Церкви і палати по цих містах будовано і прикрашувано на загально прийнятій стиль, що пубутував в державному

улаштуванню України - Русі. Письменники наслідували тут київські літературні твори, запозичали з України - Русі теми, сюжети і форми для власних творів. Впливи мистецтва України - Русі княжих часів досягали окрім фіно - угорських земель на яких пізніше постала Московська держава, поширювались і до Польщі, Чехії і далі на захід. Твори українських митців були добре відомі і Германській імперії і у Французькому королівстві. Київська Русь - Україна по своєму культурному рівню стояла не нище молодих держав на Заході і набагато вище своїх сусідів слов'янських Центрально - Європейських держав, неговорячи уже про утворене на угро - фінському етносі Суздальському васально залежному від Києва, князівстві [21, с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Ми говорили, в основному, про праісторію України, її ранню історію, через призму сьогодення, а тобто відновлення державності стародавньої України - Русі, яка підупала через татаро - монгольське нашествя. Київ як тисячу років тому так і тепер став кристалізуючим ядром як старокиївської держави України - Русі, так і нової нещодано відтвореної Української держави із її древньою столицею Києвом.

Українська княжа доба, за монографією доктора історичних наук, професора, академіка Віктора Ідзя “Українська держава ІХ-ХІV століття” тривала як незалежна політична та культурно-релігійна етно-структура українського народу, більше п'яти століть, з домінуючим київським столичним центром з 860 по 1240 роки. З її Галицьким, Волинським та Холмсько-Львівським столичними центрами в ХІІІ-ХІV століттях до 1386 року [7, с.2-7; с.31-50; с.3-28; с.90-91; с.107-174].

Це великий незалежний етап, дуже важливий, потребує досконалого дослідження, важливий період в історії

України[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49]. Згідно з українською історіографією, княжа доба належить українському народові. Цю тезу сформулював і теоретично обґрунтував М.С.Грушевський у своїй «Звичайній схемі Українсько-Руської історії і справі національного укладу історії Східного Слов'янства», в якій стверджував: «Київська держава, право, культура була утвором однієї народності, українсько - руської. Володимиро - Московська - другої, великоруської. Київський період перейшов не перейшов не у Володимиро - Московський, а в Холмсько-Львівський (Галицько - Волинський) період історії України XIII-XIV століть. Потім Литовсько-Український та Україно-Польський XIV-XVII ст. Володимиро - Московська держава не була ані спадкоємницею, ані наступницею Київської, вона виросла суто на угро - фінському корінні»[22,с.299]. Правда, як на це дивитись! Була ж радянська теорія, та вона існує і зараз: на півдні Європи була одна слов'янська нація русская, а малороси і білоруси, це якесь непорозуміння. Дуже чітко оце намагання системи позбавити нас минулого, історії, диформувати його і узалежити від Московської імперії, було заложено історіографією радянських істориків. Великий знавець Московської імперської історіографії Гелен Карер - Денкос з цього приводу писала: «Неросійські народи, наголошувала дослідниця, змушені були із свого минулого зберігати тільки те, що їх зближувало з Росією. І цим вони були позбавлені власного минулого, і їм не залишалось нічого іншого, як історично утотожнювати себе з «Великим Російськм народом». У такому ж самому становищі опинилася і Україна, яку радянські історики позбавили власного минулого. Тільки новітня реформація і утворення Української держави на могутньому ґрунті Київської Русі не знищили українську історичну науку та її історіографію.

Тому повного знищення України і її історичної науки не сталося. Україна і український народ живі! Вони являються автохтонним етносом на своїй землі. Їх автохтовність документально стверджується великою кількістю українських літописних свідчень і другими документами наявними в Україні, документами Римської, Візантійської імперії і багатьох країн Західної Європи [21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

В 1918 році появилась монографія одного із самих видатних представників російської історичної науки професора Є.А.Преснякова під многозначною назвою «Образование Великорусского государства», а в 1929 році вийшла з друку праця другого видатного російського видатного історика-професора А.Любавського «Образование основной государственной территории Великорусской народности». В ній ясно і виразно говориться, що великоруська народність постала через змішання різних слов'янських племен Східної Європи з угро - фінськими племенами і, що ця народність сформувалася в басейні рік Волги і Оки[14].

Ще переконливіше обгрунтував ці посилки учених М.С.Грушевський. У 1906 році найвагоміший аргумент проти традиційної схеми російської історії (Москва - спадкоємниця Київської Русі). Як послідовний демократ, М.С.Грушевський піддав сумніву правомірність вивчення історії як насамперед процесу творення держави. Для цього стержнем історії був досвід, накопичений певною етнічною спільністю, котра населяє землі своїх предків. Він припускав (а ці його припущення підтвержуються рядом недавніх досліджень археологічної науки), що починаючи з племені антів (IV ст.) велику частину України займали народності, які у своїй основі належали до одного

етнічного типу. Якщо населення України і справді полишало Центральну Україну через наскоки монголо - татарів (а на думку М.С.Грушевського спустошення та міграція спричинені ними, були менших масштабів), то з відновленням відносного спокою воно знову поверталось. За твердженням М.С.Грушевського, який аж ніяк не поділяв норманської теорії, українці є прямими нащадками полян - племені, яке відіграло провідну роль у розвитку Києва. Власне тому, саме цей їхній досвід і займає найважливіше місце в історії України. М.С.Грушевський вважає, що приписувати київській добі центральне місце в російському минулому - значило б не тільки применшувати унікальні здобутки, але й утяжчувати чи фальсифікувати російську історію, зокрема її угро - фінсько - слов'янського злиття і розвитку штучним, якщо не перебільшеним, додатком, який стояв би на заваді пошуків справжнього коріння витоків Московської держави, яка з XVIII століття переросла з новою великодержавною абривіатурою, як Російська імперія-Росія, і закріпилась із нею в історичній науці у продовж XVIII - XX століття аж до сьогодення[4,с.41-48].

Якщо ж всетаки вважати державу засобом збереження Київської спадщини, доводить далі М.С.Грушевський, то куди більшу частину цієї спадщини зберегла «Галицько - Волинська держава», яка ототожнюється рядом сучасних українських дослідників, зокрема, визначним українським істориком, доктором історичних наук, професором, академіком В.С.Ідзьо, який прямо називає Русь-Україну, Київську-Русь - Українською державою, яка активно продовжуючи Київську Русь IX-XII століть, функціонувала в XIII-XIV століттях під тим мотивом, що «король Русі», це той же «великий князь Київський, Галицький і Волинський», оскільки всі його предки були великими київськими князями (мономаховичами) до часу татаро-монгольської навали і після неї

«українські мономаховичі» володіли усіма трьома складовими частинами України-Русі: землею Київською, Волинською і Галицькою, будучи признаними у Західній Європі як єдині великі правителі цих земель із титулом «королів Русі», то ці його висновки, які він сконцентрував в ряді своїх наукових праць та монографій, цілком можна сьогодні прийняти на озброєння, у відновленій Українській державі[7,с.2-7; с.31-50; с.3-28; с.90-91;с.107-174].

Концепція доктора історичних наук, професора, академіка В.С.Ідзьо «Українська держава IX-XIV століть» в лекційному курсі, якого він розвиває для студентів концепцію «5-ти столітнього розвитку незалежної Української держави та українського народу», є вагомим внеском в сучасне українське державотворення та етнотворення українського народу. Отже концепція академіка В.С.Ідзьо «Українська держава IX-XIV століть» є актуальною і заслуговує подальшого наукового розвитку в Українській незалежній державі XXI століття[7,с.2-7; с.31-50; с.3-28; с.90-91; с.107-174].

Пізніше після 5-ти століть не приривної історії Української держави IX-XIV століть (за концепцією доктора історичних наук, професора, академіка В.С.Ідзьо), очевидно у цій схемі слід ставити литовсько-українську державність, а тобто, Велике князівство Литовське з його сильними українськими державними традиціями, ніж це могли зробити розташовані далеко на північному - сході Ростовське, Суздальське, Володимирське, Тверське та Московське князівства, яке ж тоді, на думку М.С.Грушевського:«відношення російської історії до Київської доби?». Подібно до того, як Галлія - колись провінція Риму, а нині сучасна Франція - запозичила з Риму багато елементів з його

суспільно - економічного устрою, законодавства та культури, щось подібне вчинила Московська держава стосовно Києва і України - Русі. Але Московська держава не була продовженням чи якимось другим етапом історичного процесу, започаткованого в Києві. При наявності рис, які Московська держава запозичила в Україні - Русі, її коріння, вважає М.С.Грушевський виростало з географічних, політичних та етнічних умов, притаманних угро - фінському Північному Сходо́ві[15].

Що ж Московська держава запозичила у “матері городів руських”?

Українська культура з найдавніших часів не була ізольованою від зовнішнього світу, й українське письменство завжди розвивалось у загально - слов'янському та світовому контексті.

З XIV століття молоді українці здобували вищу за межами рідної землі у найвідоміших європейських університетах «Болонському, Падуанському, Паризьській Сорбоні, Краківському-Ягеллонському, Оксфордському, Кембріджському, Віттенбергському, Римському і других» [21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Повернувшись на батьківщину, молодь вклала майбутні знання в підмурок фундацій вітчизняної науки, вітчизняної культури, писала твори тодішньою «вченою мовою - ново латинською».

На заході чимало вихідців із України ставали докторами, деканами і професорами університетів. Особливо великий внесок вони внесли в розбудову Краківського університету і Замо́йської академії. Славилися тоді на всю Європу праці Станіслава Оріхівського. На заході одержали вищу освіту Петро Могила -

фундатор Київського, Вінницького та Гойського колегіумів за зразком західних середніх і вищих навчальних закладів. На Заході одержали вищу освіту майбутні професори, ректори і вихователі Сільвестр Косов, Йосиф Кононович-Горбацький, Мелентій Смотрицький, Інокентій Гізель, Лазар Баранович, Стефан Явронський, Феофан Прокопович[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

В 1615 році була створена школа Київського братства, яка в 1633 році стала називатися Києво-Могилянська академія (офіційно в Гадяцькому тракті 1658 р.). Ректори і професори, гетьмани матеріально допомагали розбудові академії. Починаючи з XVII ст. і впродовж XVIII ст. Києво - Могилянська академія постійно поставляла професорів, ректорів у Московську державу. Європейський авторитет і слава Академії і стали взірцем для заснування в Московській державі (Під впливом освіченої України-Русі) - першого загальноосвітнього навчального закладу - Славяно - Греко - Латинської академії. Наставники і керівники в останнів були майже всі з Києва «Все Россия источник мудрости черпала тогда из Киева», - свідчив бувший професор КМА, а потім ректор СЛГА Гедеон Вишневський. Від 1701го до 1762 років посади професорів в москві зайняло близько 100 виходців з України. За цей же період всіх із 21- го - 18 ректорів були із Києва, 23 - префекта із 25 теж вихованці вищих Київських шкіл[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Тож Україна Росії, а не Росія Україні відчинила двері до науки, просвіти, цивілізації. А російські імператори потім закрили Україні двері до науки і навіть докотилися до того, що заборонили стародавню мову українського народу перетворивши останню в “наречие”, а хто, щоб бути великим вченим, змушений був стати “русским”. Ось тут ми і підійшли до питання, яке довгий час було

придметом завзятих суперечок між ученими російськими і українськими і які тільки недавно було остаточно вирішено спільними силами археології, історії і філології[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Це була суперечка про формування української і великоруської народності. Суперечка ця виникла в наукових колах ще в першій половині XIX ст., коли російський історик А.Л.Погодін виступив з теорією, ніби в Києві і взагалі на Придніпрянщині (до половини XIII століття жили великороси, котрі, мовляв, після татарської руйни 1240 року вимандрували на північ, де й сьогодні знаходиться осередок великоруського племені. Натомість на протязі на південь прийшли вже в XIV столітті нові переселенці з Волині і Галичини, які стали предками сьогоднішніх українців[15].

Погодіну зараз же відповів український вчений Максимович, довівши, що після батієвого погрому зовсім не було такого обезлюднення України, коли на пусті місця повинні були прийти другі. Українець - славяніст Котляревський вказав на те, що залишки белинного епосу збереглися в українців і що дані мови не дають ніяких підстав вважати українські пам'ятники XI-XII століть за великоруські. За недостатком фактичного матеріалу на початку 60 - х років наступив спокій. Та в 80-х роках пошуки правди відновились. В цій суперечці приймали участь російські, українські вчені, та учені західної та південної Європи, у яких були багаті архіви цього періоду. В кінці - кінців, як наголошує М.С.Грушевський гіпотезу про неприналежність сіверян до української групи племен можна вважати відданою до архіву[4,с.41-48].

У передсмертній своїй праці «Очерки древнейшего периода истории русского языка» мовознавець і історик О.О.Шахматов

визнав, що розпад східнослов'янських племен та їх мови припадає ще на VII-VIII століття[25].

Та разом з тим видатний історик України і Росії А.Е.Кримський дуже виразно підкріплює, що «мова наших предків в XI ст. вже прибрала ті окремі риси, які відрізняли її серед інших східнослов'янської мов». Він каже, що «усією сукупністю своїх ознак жива мова півдня XI ст. стоїть посеред східного слов'янства цілком відокремлено. Мова Наддніпрянщини та Червоної Русі (Галичина) XI ст. - це цілком рельєфна, певноозначна, яскраво індивідуальна лінгвістична одиниця. І в ній аж надто легко і виразно можна пізнати прямого предка сьогочасної української мови, бо ж вона має в собі величезну частину сьогочасних українських особливостей». Але, питання, наскільки в якій мірі цей південний горорячи сьогоднішньою мовою, український елемент став вирішальним інгідієнтом при формуванні в XII ст. великоруської народності? Раніше історики надавали власне цьому українському елементові вирішальну роль, хоч не відкидали зовсім колонізації басейнів Оки і Верхньої Волги також переселенцями з Новгороду - землі кривичів і, певна річ, самих вятичів. В новіші часи відомий російський вчений Спіцин опираючи головне даними археології ршшуче заперечує масову колонізацію півночі переселенцями з наддніпрянської Русі. Передусім він зменшує серйозність характеру половецької погрози й підкреслює, що, борячись з половецькими наїздами південна Русь не тратила голови і надії: вона дивилась на поганих усе зверху в низ і за кожен напад готувала свій реванш. Далі, він вважає саму можливість масового переходу на наддніпрянської людності на далеку північ за цілком виключення. «Від благодатного чорнозему, - наголошував дослідник, - до глини і піску, від степу - до лісу, від тепла до холоду, від добри урожаїв - до поганих, від вола до коня,

від хати до ізби, від великих сіл до починків (окремих сіл), від легкої роботи до важкої ледь чи хто піде добровільно» [21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Повне відокремлення й розрив приніс з собою аж татарський погром 1237 - 1240 років, після якого Русь південна і Русь північна пішки кожна своєю дорогою. Різниця політичного і суспільного устрою та культурного стану побільшувалася чим далі тим глибше, аж поки не витворилися з обох народів два зовсім відмінні культурно - історичні типи[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Характеристику відношення Росії до України нам слід проаналізувати починаючи з рішень Переяславської Ради 1654 року. В оцінці Богдана Хмельницького і в народі, і в учених зустрічається ціла гама упереджених і далеко не схвальних поглядів. Деякі з них справедливі, другі, а може і більшість, - ні. Наша сьогоднішня історіографія оцінює Б.Хмельницького так: Це була видатна постать в українській історії, діяльність якої відбивала як загальнонародні, так і вузькостанові інтереси, яка зробила справжній прорив в формуванні соціальної політики, об'єднала в один в один повстанський табір найрізноманітніші суспільні сили, організувала та спрямувала їх на повалення влади польської шляхти на Україні, стояла біля джерел створення Української пізньосередньовічної державності. Відомо, що угода Б.Хмельницького і царя Олексія Михайловича була за змістом військовою угодою, щоби цар «их пожаловал, для дела правосланой христіанской вери и святых божих церквей за них вступился и принял их под свою государеву високою руку и на неприятелей их учинил им помощь». І ця угода вважалась дійсною лише за життя Б.Хмельницького, і що разу при обранні нового гетьмана поновлювалась новими статтями. Тож русини - українці

мали свою самобутню історію, державу, яка за Богдана Хмельницького відродилась і яка виступала на міжнародній арені самостійною, наперекір Московській державі і, головним чином проти її насильницьких заходів підпорядкувати собі Україну[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Населення України називало себе часто русинами - за давньою історичною традицією, але воно не ототожнювало себе з населенням Московської держави ніколи. Тож і виходить, що у 1654 році відбувся не поворот українсько - руських земель до Москви (вони їй ніколи не належали), а був укладений військовий союз, який потім саміж переступили московські царі, вдаючись до підступу і підкупу козацьких верхів.

Україна була визнана європейськими державами, як об'єкт самостійного дипломатичного процесу. Австрійський посол вітав представників Б.Хмельницького в 1657 році «як вельможних і славних радників, що становлять славу і войовничу Республіку». Шведський король Карл-Густав 4, писав у 1656 році: «Ми знали, що між великим князем Московським і народом Запорозьким зайшов певний договір, але такий, що полишив свободу цілого народу, його недоторканість земель і непорушність». Подібне розуміння України-Русі, як вільної держави спостерігається в документах українсько - польських відносин, українсько - французьких та інших. Лише Петро I, як відомо, остаточно злавав силу Української держави, заборонив називати Україну, Руссю[21,с.1-2; с.41-52].

Історико - культурна спадщина і усна і особливо письменні джерела, являють собою наглядну окрему культуру окрему від російської спадщину української стародавньої держави. Від стародавніх українських джерел, їх кількості і якості залежить

висвітлення історії українського народу, держави. Але час жорстоко відноситься до цього багатства. Безцінні збірки документів в знаменитих бібліотеках Олександрії Єгипетської, Ніневії (Столиця стародавньої Ассирії, в V-VII ст. до нашої ери), Вавилону, Риму, Афін та інших середньовічних центрів цивілізації безслідно зникли. Така ж доля спіткала і нашу славнозвісну бібліотеку Ярослава Мудрого, що була в Києві ще у XI ст., яка являлася, одним з найдавніших усього слов'янства зібрань численних рукописних книг. Її утрата є великою скорботою для усього українського народу який залишився майже без свої письмових джерел, тому йому і важко сьогодні реконструювати своє українське історичне минуле. Український народ протягом своєї історії страждав від різних загарбників і колонізаторів, які грабували не тільки матеріальні цінності, а й духовні скарби, намагаючись нав'язати нашому народові чужу віру, та позбавити його рідної мови та культури. Загарбниками свідомо спотворювалися справжня історія нашого народу, його героїчна боротьба, як про це зазначив автор «Історії Русів»(Пам'ятка української історичної прози і публіцистики другої пол. XVIII ст. Автор невідомий, рукописні списки відомі з 20 - х років XIX ст., вперше надруковано в 1846 р. О.Бодянським)[8].

Процес вивезення письмових джерел з України розпочався ще в період Київської Русі. Особливо в цьому приуспіла Росія. Цей загарбницький процес, що тривав понад 800 років і супроводжувався неабиякою жорстокістю до місцевого населення, пограбуванням його матеріальних і духовних скарбів, та примусовою в офіційній історіографії Росії називався спочатку лицемірно і безсоромно «об'єднанням руських земель навколо Москви», згодом навіть це називалось «благородною місією Москви», яка брала буцімто загарбані нею народи під своє

«покровительство», і «під високу руку великого князя Московського» (з 1547 року - царя, а з часі Петра I - государя імператора, титул якого тягнувся на пів сторінки) [21,с.1-2; с.41-52].

По свідоцтву відомого історика і політолога Тараса Гунчака, за період останніх 400 років Росія щодня в середньому збільшувала свою територію на 50 кв. миль. Без цього факту важко було б зрозуміти ті не вміру імпульсивні рецедиви імперської психології, які зараз появляються в певних колах російської громадськості. Особливо з часів Петра I проводилось систематичне вивезення з України до Росії різних письмових джерел - найважливіших документів та письмових зібрань. Після Указу Петра I київському губернаторові князеві Голіцину від 20 - го грудня 1720 року, зокрема наказувалося: «...во всех монастырях, обретающихся в Российском государстве осмотреть и изъять древние жалование грамоты и другие курьёзные письма оригинальные, также книги исторические, рукописные и печатные...». Цей Указ Петра I особливо завзято виконувався при Катерині II всіх других імператорах і особливо при Радянській владі. Власне у період Радянської влади продовжувалось пограбування України у період Громадянської війни, особливо у період II Світової війни 1941-1945рр., коли архіви вивозились з України в російську глибинку для збереження. Там в Росії вони і залишились. Вернули тільки невелику частку малоцінних архівних документів. Усі ці документи, що знаходяться у багаточислених секретних і напівсекретних фондах Росії, ще чекають своїх дослідників. Власне вони очевидно і могли б пролити світло на багатостраждальну історію становлення культури, історії та державності українського народу[21,с.1-2; с.41-52].

У даній порівняльній етно - історико - політологічній статті, я привів Вам, українцям, тільки декілька прикладів із нашої багатостраждальної минулої і новітньої історії, показав, що вони залишаються для нас українців предметом повсякденного аналізу і ретельного вивчення, особливо після становлення незалежної Української держави[7,с.2-7; с.31-50;с.3-28; с.90-91;с.107-174].

Вони, ці історичні паралелі, зустрічаються сьогодні на кожному кроці, і заставляють нас задумуватися про майбутню культуру нашого народу, його історію та державність. Запам'ятаймо: «Лише народ, який усвідомлює себе, вивчає себе, свою минулу історію і своє сьогодні, може мати своє велике майбутнє....»[21,с.1-2; с.41-52; с.37-49].

Список використаних джерел та літератури:

1. Волков С. На углях великого пожара. - М., 1990.
 2. Герцен А.И. Сочинения в 9 - ти томах. - М., 1958. - Т.8.
 3. Грушевський М.С. Історія України-Русі. - К., 1991. - Т.1.
 4. Грушевський М. Москва спадкоємниця Київської Русі. - Львів, 1906.
 5. Гумилёв Л. Киевская Русь и великая степь. - М., 1993.
 6. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. - К., 1993.
 7. Ідзьо В.С. Українська держава часів короля Данила. - Москва, 1995. - Рукопис.
- Ідзьо В.С. Українська держава у XIII столітті. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 1997. - Т.І. - №II.
- Ідзьо В. Українська держава часів короля Данила. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 1998. - Т.ІІ. - № 1.
- Ідзьо В.С. Русь-Україна та Володимиро-Суздальська Русь в середині XIII століття. (1249 - 1252). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2000. - Т.ІV.
- Ідзьо В.С. Король Данило та Українська держава в XIII ст. (етапи політичного сходження 1205 - 1238). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2001. - Т.V.
- Ідзьо Віктор. Українська держава в XIII столітті. - Івано - Франківськ «Нова зоря», 1999. - 320 с.
- Ідзьо Віктор. Історія України. - Львів «ПП Бодлак», 2003. - 735с.
- Ідзьо Віктор. Українська держава в IX-XIII століттях. - Львів «Сполом», 2004. - 416 с.
- Ідзьо Віктор. Українська держава в IX-XIII століттях. - Львів «Сполом», 2010. - 416 с.
- Ідзьо Віктор. Засновник Львова король Данило та Українська держава в XIII ст. - Львів. Видавництво університету «Львівський Ставропігон», 2006. - 418с.
- Ідзьо Віктор. Король Данило та Українська держава в XIII столітті. - Львів «Сполом», 2008.- 64с.
- Ідзьо Віктор. Король Русі Лев Данилович (1292-1301pp.). - Львів «Сполом», 2008.- 44с.

Ідзьо Віктор. Король Русі Юрій I - в українській, європейській історії та державницькій традиції” (1255-1308рр.). - Львів «Сполом», 2008. - 56с.

Ідзьо Віктор. Адміністративний устрій держави Данила Галицького під час монголо - татарського нашестя, та на передодні коронації на короля Русі-України (1240-1253рр.). - Львів «Сполом», 2009. - 84с.

Ідзьо Віктор. Папа Римський Інокентій IV (1243-1254рр.), король Русі - України Данило Романович Галицький(1253-1264рр.). До питання релігійних та політичних взаємовідносин Української держави та Римської Церкви в XIII столітті. - Львів «Сполом», 2009. - 68с.

Ідзьо Віктор. Роль мами короля Данила, візантійської принцеси Анни в утворенні Українського королівства в середині XIII століття. - Івано-Франківськ «Сімик», 2011р. - 24с.

Ідзьо Віктор. Адміністративний устрій держави великого князя Данила Галицького під час монголо-татарського нашестя та в час коронації на короля України-Русі у 1240-1264 роках. - Івано-Франківськ «Сімик», 2011р. - 68с.

Ідзьо Віктор. Львівське королівство у XIII-XIV століттях. - Львів «Українознавець», 2012. - 100с.

Ідзьо Віктор. Руське королівство та Тевтонський Орден: політичні, економічні та релігійні взаємовідносини у XIII - XIV століттях. - Івано-Франківськ «Сімик», 2012р. - 48с.

Віктор Ідзьо. Українська держава в IX-XIV століттях. - Івано-Франківськ ”Сімик”, 2013р. - 784с.

8.История Русов. Под редакцией О.Бодянского. - М., 1846.

9.История СССР. - М.,1975.

10.Малая Советская Инциклопедия. - М., 1959. - Т.4. - Т.7.

11.Махновець Л. Про автора Слова о полку Игоревім. - К.,1989.

12.«Начало». - №41.- 1993.

13.Пастернак Я.Історія стародавнього Галича. - Львів, 1936.

14 Пресняков Е.А. Лекции по Русской истории. - М., 1991.

15.Л.Погодин А. Из истории славянских передвижений. - Спб., 1901.

16. «Правда». - Від 25 лютого 1993 р.
17. Руський літопис. - К.,1989.
18. Слово о Пролку игореве. - М.«Детгиз», 1952.
19. Слово о полку Игореве. - М., 1970.
20. Солженицин О.И. Как нам обустроить Россию. - М., 1995.
21. Осауленко В.Ф. Історіографія України. Українська Історична Газета Росії. - М.,1996. - №3.
- Осауленко В. Історіографія України - сучасна українознавча концепція для української діаспори в Росії та науковців України з Українського Університету м.Москви. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2009. - Том XIV.
- Осауленко Володимир. Історіографія України - сучасна українознавча концепція для української діаспори в Росії та науковців України з Українського Університету міста Москви. Українознавець. - Львів, 2012. - Випуск XII.
22. Статті по славяноведению. - Вип.1. Под редакцией В.И.Ламанского. - Спб., 1904.
23. Файншел Таймс. - Від 17 березня 1993 р.
24. Чубатий М. Княжа Русь-Україна.- Нью-Йорк - Париж, 1964.
25. Шахматов А.А. Очерки древнейшего периода русской истории русского языка. - Спб.,1906.

Наукове видання

Володимир Осауленко

ІСТОРІОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Подано до друку 2.09.15 р. Підписано до
друку 22.09.15 р.

Формат видання 60/ 84 1/16. Папір
офсетний. Умовн.друк.арк.10,25
Зам.56. Тираж 300 екз.

**Львів,
Видавництво
Університету
«Львівський Ставропігон»,
2015р.**

